

Meting sociale veiligheid van Scholen met Succes

De vragenlijst

De meting sociale veiligheid van scholen met succes is een vragenlijst met daarin 8 vragen over sociale veiligheid en 9 vragen over welbevinden die periodiek wordt afgenomen bij leerlingen van groep 5 t/m 8 in het basisonderwijs. Van de deelnemende groepen doen in principe alle leerlingen mee. Er wordt dus geen steekproef getrokken. De respons is doorgaans dus 100% (incidentele absentie uitgezonderd) en de resultaten derhalve representatief voor de gehele (bovenbouw-) populatie van de school.

De lijst maakt deel uit van de leerlingtevredenheidspeiling van Scholen met Succes. Deze wordt door ongeveer 1600 scholen periodiek afgenomen, doorgaans tweejaarlijks of vierjaarlijks. Scholen kunnen de vragenset sociale veiligheid als aparte vragenlijst afnemen in de jaren dat zij geen tevredenheidspeiling afnemen.

De benchmark van het instrument sociale veiligheid bedraagt zo'n 60.000 leerlingen. De benchmark wordt dynamisch opgebouwd over het lopende meetjaar en de 2 voorafgaande jaren. De vragenlijst wordt in ongeveer 85% van de gevallen online afgenomen en in ca 15% schriftelijk. Zie **bijlage 1** voor voorbereidingsdocument met instructies over de afname van de online peilingen.

Vragen naar sociale veiligheid

Sociale veiligheid wordt gemeten op de volgende 2 schalen:

- ervaren sociale veiligheid (3 items)
- aantasting van de sociale veiligheid (5 items)

Het domein Welbevinden wordt gemeten op drie schalen, te weten:

- welbevinden in de klas (3 items)
- welbevinden in de groep (3 items)
- welbevinden op school (3 items)

Zie **bijlage 2** voor een overzicht van de vragenlijst, antwoordcategorieën en voorbeeld scoreweergave.

Achtergrond en actualiteit van de lijst

Scholen met succes is als één van de eerste bureaus, in het voorjaar van 1999, begonnen met het uitzetten van tevredenheidspeilingen onder basisscholen. Dat betekent dat we, naast veel ervaring, ook een enorme benchmark hebben opgebouwd. De lijst bestond toentertijd uit zo'n 9 rubrieken waaronder de rubriek 'welbevinden'. Die rubriek bevatte ook vragen over ervaren veiligheid. In de huidige leerlingvragenlijst is sociale veiligheid als aparte rubriek opgenomen, naast de rubriek welbevinden.

De vragenlijst vindt zijn oorsprong in de behoefte van schoolbesturen om bij drie doelgroepen (ouders, leerlingen en personeel) via op hen afgestemde vragenlijsten te meten hoe men de sfeer en de kwaliteit van de school, het onderwijs, de organisatie en de cultuur ervaart.

De lijsten zijn, en worden nog steeds, in nauwe samenspraak met het veld en de dagelijkse onderwijspraktijk samengesteld en aangepast. Dat geldt eveneens voor de rapportages en voor de service en begeleiding bij afname.

Door frequent en open persoonlijk contact met besturen en scholen zijn er korte lijnen wat betreft het up to date en relevant houden van de vragenlijsten en het leesbaar en toepasbaar houden van de rapportages. Bovendien verhoogt het persoonlijke contact niet alleen de klanttevredenheid en betrokkenheid, maar daarmee ook de respons die bij leerlingen en personeel doorgaans tegen de 100% loopt en bij ouders gemiddeld rond 55% ligt.

Rapportage naar scholen

Scholen ontvangen een schriftelijke rapportage (in print) evenals een digitale versie (pdf). Daarin worden de scores per item getoond, alsmede de rubrieksscores.

Voorbeeldschool	
Welbevinden	7,77
School	6,72
Zelf	8,08
Groep	8,53
Sociale Veiligheid	9,16
Ervaren	9,47
Fysiek	8,84

Aantasting sociale en fysieke veiligheid (3 puntsschaal)

Gemiddelde	SD	
2,81	,430	Word je weleens gepest door andere kinderen op school?
2,89	,343	Word je weleens bedreigd door andere kinderen op school?
2,59	,617	Ben je weleens geschopt of geslagen door andere kinderen op school?
2,61	,639	Word je weleens uitgescholden door andere kinderen op school?
2,82	,442	Is er weleens iets van jou stuk gemaakt op school?
Gemiddelde	2,74	,494

Validiteit van de enquêtevragen.

Factoranalyse geeft aan dat alle enquête vragen in hun samenhang per schaal/rubriek een goede indicatie geven van de begrippen sociale veiligheid (ervaren sociale veiligheid en aantasting van sociale veiligheid) en welbevinden (in klas, groep en school).

De mate waarin de verschillende vragen, in hun samenhang, ook werkelijk meten wat wordt beoogd is (en wordt) door de jaren heen door Scholen met Succes in de praktijk op de volgende wijze getest:

- Bestuursevaluaties. Elk onderzoek wordt afgesloten met een evaluatie op bestuursniveau. Daarin wordt ook gevraagd of de uitkomsten relevant zijn en overeenkomen met de perceptie van de bestuurder. In dit kader wordt ook sociale veiligheid als indicator meegenomen.
- Panelonderzoek onder ouders, leerkrachten en leerlingen. Het komt regelmatig voor dat de uitslagen van een peiling op schoolniveau aanleiding geven tot nader onderzoek. Panelgesprekken met ouders, leerkrachten en leerlingen maken daar vaak deel vanuit en bij alle doelgroepen komt het aspect welbevinden en sociale veiligheid aan de orde. De resultaten van de peiling vormen doorgaans de input voor de gesprekken.
- Vergelijking met andere instrumenten. Een substantieel aantal van onze klanten gebruikt naast ons instrument (dat men 2- of 4-jaarlijks inzet) ook nog een ander instrument om de sociale veiligheid te meten. Die resultaten worden, op schaalniveau, vergeleken.

Uit al deze methoden blijkt dat het instrument sociale veiligheid meet wat het beoogt te meten, namelijk de sociale veiligheid en het welbevinden van leerlingen.

Bijlage 1 afname leerlingpeiling

De Leerlingtevredenheidspeiling is bedoeld om af te nemen onder de leerlingen van groep 5 t/m 8. Leerlingen hebben ongeveer 15 minuten de tijd nodig om de lijst in te vullen.

Vorbereiding

Bereid de leerlingen goed voor op het invullen van de Leerlingtevredenheidspeiling.

- ✓ Leg vóór het uitdelen van de vragenlijsten aan de leerlingen het doel van het onderzoek uit.
- ✓ Geef aan dat het onderzoek anoniem is:
 - dat de verwerking door een onafhankelijk onderzoeksbureau wordt gedaan.
 - dat in het rapport van dit bureau alleen maar totale scores per school staan en dus niet per individuele leerling.
- ✓ Vertel de leerlingen hoe lang ze (ongeveer) de tijd hebben om de vragenlijst in te vullen.
- ✓ Geef goed aan hoe de vragenlijst moet worden ingevuld. Neem eventueel samen de vragenlijst door.
 - Het antwoordhokje van hun keuze moet aangeklikt worden met de (linker)muisknop.
 - Daarna verschijnt in dit hokje een zwarte punt.
 - Corrigeren gebeurt door een ander hokje aan te klikken.
 - Na alle vragen op een pagina te hebben beantwoord klikken op de 'Bewaren+Volgende' knop.
 - Tussentijds kan eventueel gestopt worden door de knop 'Onderzoek verlaten' te gebruiken, de antwoorden worden dan niet in de uitslag opgenomen. De leerling moet de peiling opnieuw invullen.
- ✓ Maak duidelijk dat de leerlingen aan het einde hun antwoorden nog eens goed door kunnen lopen om te kijken of alles is ingevuld. Vragen waar ze geen antwoord op weten kunnen worden beantwoord met '?' (weet niet).

Tijdens afname

Zorg, indien mogelijk, dat leerlingen wachten met invullen tot de leerkracht het startsein geeft en zie er op toe dat leerlingen niet onderling overleggen.

Scholen met Succes stuurt wekelijks een overzicht met het aantal leerlingen dat de vragenlijst heeft ingevuld. Deze e-mail wordt verzonden naar het adres dat is aangegeven op het NAW-formulier.

Bijlage 2: Overzicht vragenlijst sociale veiligheid en welbevinden

Welbevinden			Vragen	Antwoordschaal		
Gemiddelde (3 puntsschaal)	SD					
	2,85	,399	Heb je veel vriendjes en vriendinnetjes op school?	niet zo	gaat wel	ja
	2,68	,542	Heb je het naar je zin in de groep?	niet zo	gaat wel	ja
	2,54	,584	Durf je in de klas te zeggen wat je vindt?	(bijna) nooit	soms	vaak
	2,71	,504	Vind je de juf of meester aardig?	niet zo	gaat wel	ja
	2,63	,612	Zorgt de juf of meester dat je je goed voelt?	(bijna) nooit	soms	vaak
	2,33	,759	Kom je voor jezelf op?	(bijna) nooit	soms	vaak
	2,27	,732	Vind je het leuk om naar school te gaan?	niet zo	gaat wel	ja
	2,53	,683	Vind je het speelkwartier leuk?	niet zo	gaat wel	ja
	2,01	,804	Vind je het leuk als je tussen de middag moet overblijven?	niet zo	gaat wel	ja
Gemiddelde rapportcijfer gemiddelde	2,51	,624				
	7,774653993					
Ervaren sociale- en fysieke veiligheid						
Gemiddelde (3 puntsschaal)	SD					
	2,89	,342	Ben je weleens bang voor sommige kinderen?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
	2,94	,240	Voel je je onveilig in de klas?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
	2,83	,437	Voel je je onveilig op het schoolplein?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
Gemiddelde rapportcijfer gemiddelde	2,884	1,018				
	9,477272727					
Aantasting sociale en fysieke veiligheid						
Gemiddelde (3 puntsschaal)	SD					
	2,81	,430	Word je weleens gepest door andere kinderen op school?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
	2,89	,343	Word je weleens bedreigd door andere kinderen op school?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
	2,59	,617	Ben je weleens geschopt of geslagen door andere kinderen op school?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
	2,61	,639	Word je weleens uitgescholden door andere kinderen op school?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
	2,82	,442	Is er weleens iets van jou stuk gemaakt op school?	Vaak	Soms	(bijna) nooit
Gemiddelde rapportcijfer gemiddelde	2,74	,494				
	8,840128383					